

Sygn. akt IV U 830/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 października 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Beata Kurowska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Alina Dziarkowska

po rozpoznaniu w dniu 24 października 2017 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy M. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wypłatę odsetek od dnia 01.01.2015 r. do 28.02.2017 r.

na skutek odwołania M. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 24 maja 2017 r. nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje wnioskodawcy M. W. prawo do odsetek ustawowych od dnia 5.02.2015 r. do dnia 28.02.2017 r.

/-/ SSO B. Kurowska

Sygn. akt IV U 830/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 maja 2017 r. (znak:(...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił M. W. wypłaty odsetek ustawowych za okres od 01.01.2015r. do 28.02.2017r.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, że zgodnie z art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych organ wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego, za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wyjaśnienia decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W ocenie organu ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji był dzień wpływu prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie, natomiast decyzja ZUS została

wydana w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności, tj. w ustawowym terminie. Zatem odsetki nie przysługują. Ponadto organ wskazał, że organ odwoławczy nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego.

Wnioskodawca w odwołaniu od powyższej decyzji wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do wypłaty odsetek od przyznanego wyrównania świadczenia rentowego poczynając od dnia 01 stycznia 2015r. do 28 lutego 2017r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, wskazując między innymi na treść art. 118 ustęp 1a, 4 i 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i podkreślając, że Sąd Okręgowy w Olsztynie w wyroku z dnia 14.09.2016r. nie ustalił odpowiedzialności organu za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Zdaniem pozwanego zastosowanie w tej sprawie ma art. 118 ustęp 1 cytowanej ustawy albowiem kwestia powstania niezdolności do pracy została ostatecznie wyjaśniona dopiero w postępowaniu sądowym.

Sąd Okręgowy w Olsztynie ustalił, co następuje:

Decyzją z dnia 29 września 2014 r. Zakład przyznał M. W. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, mając na uwadze, że komisja lekarska ZUS orzeczeniem z dnia 20 sierpnia 2014 r. ustaliła, że wnioskodawca jest częściowo niezdolny do pracy do dnia 31 grudnia 2014 r.

(dowód: decyzja ZUS z dn. 29.09.2014 r. – k. 36-37 akt ZUS, opinia lekarska z dn. 20.08.2014 r. – k. 40dokumentacji orzeczniczo-lekarskiej, orzeczenie komisji lekarskiej ZUS z dn. 20.08.2014 r. – k. 19 akt ZUS)

W dniu 12 listopada 2014 r. ubezpieczony złożył wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

(dowód: wniosek z dn. 12.11.2014 r. – k. 43-45 akt ZUS)

Orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 5 grudnia 2014 r. wnioskodawca został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy.

(dowód: opinia lekarska LO ZUS z dn. 5.12.2015 r. – k. 45-45v dokumentacji orzeczniczo-lekarskiej; orzeczenie lekarza orzecznika – k. 47 akt ZUS)

W dniu 8 grudnia 2014 r. Zastępca Głównego Lekarza Orzecznika Oddziału ZUS w O. zgłosił zarzut wadliwości orzeczenia lekarza orzecznika ZUS z dnia 5 grudnia 2014 r. i przekazał sprawę do rozpatrzenia komisji lekarskiej Zakładu.

(dowód: pismo z dn. 8.12.2014 r. – k. 46 dokumentacji orzeczniczo-lekarskiej)

Orzeczeniem z dnia 30 stycznia 2015 r. komisja lekarska ZUS nie uznała wnioskodawcy za niezdolnego do pracy.

(dowód: orzeczenie komisji lekarskiej ZUS – k. 40akt ZUS, opinia lekarska z dn. 12.01.2015 r. – k. 47 dokumentacja orzeczniczo-lekarskiej, opinia specjalistyczna lekarza konsultanta z dn. 19.01.2015 r. – k. 48-51 dokumentacji orzeczniczo-lekarskiej, opinia lekarska z dn. 30.01.2015 r. – k. 53-54 dokumentacji orzeczniczo-lekarskiej)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 5 lutego 2015 r. odmówił M. W. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 14 września 2016r. w sprawie IV U 376/15 zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał M. W. prawo do okresowej renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 01 stycznia 2015r. do 31 grudnia 2017r. Sąd głównie w oparciu o opinie biegłego ortopedy przyjął iż wymieniony jest osobą okresowo częściowo niezdolną do pracy.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 17 stycznia 2017r. w sprawie sygn. akt III AUa 1133/16r oddalił apelację organu rentowego. Sąd odwoławczy podkreślił, że Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że kluczowe znaczenie dla oceny stanu zdrowia odwołującego ma opinia biegłego ortopedy.

Decyzją z dnia 10 marca 2017r., w wykonaniu prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 14.09.2014r., organ rentowy przyznał skarżącemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 01 stycznia 2015r. do 31 grudnia 2017r. Zakład ustalił termin płatności świadczenia na 25 dzień każdego miesiąca oraz przelewał na rachunek bankowy wnioskodawcy świadczenie za marzec 2017r. oraz należności za okres od 01.01.2015r. do 28.02.2017r. zbiorówką z dnia 16 marca 2017r. (decyzja z dnia 10.03.2017r. akta ZUS k.146)

W dniu 24 maja 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał zaskarżoną decyzję, w której odmówił wnioskodawcy prawa do wypłaty odsetek.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawcy w znacznej części zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. Cytowany przepis stanowi podstawę do przyznania osobie ubezpieczonej odsetek, w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego, w razie nie ustalenia dla niej w terminie prawa do świadczenia lub też jego niewypłacenia. Ustawodawca zastrzegł jednakże, że nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłacie świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności.

W przypadku świadczeń rentowych terminy ustalenia prawa do tych świadczeń lub ich wysokości określa art. 118 ust. 1 i ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz.U. 2016 r., poz. 887 ze zm.). Zgodnie z art. 118 ust. 1 ustawy organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120.

Natomiast w myśl ust. 1a art. 118 ustawy w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Z treści powyższych przepisów wynika, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma 30 dni na wydanie prawidłowej decyzji licząc od chwili wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności, rozumianej jako ostatni fakt konieczny, z punktu widzenia przesłanek nabycia prawa, do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. W przypadku, gdy prawo zostaje przyznane orzeczeniem sądu ów 30 dniowy termin jest liczony od momentu doręczenia wyroku, ale jedynie wówczas gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy, termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia.

Przez nieustalenie prawa do świadczenia, o którym mowa w art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych należy rozumieć zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2001 r., II UKN 402/00).

W wyroku z dnia 25 stycznia 2005 r. w sprawie I UK 159/04 (publ: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2005, Nr 19, poz. 308, str. 900) Sąd Najwyższy stwierdził że: „wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa”.

W tym przypadku zachodzi sytuacja, gdy do wydania przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia doszło mimo, że było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem. Jednocześnie użyty w przepisach zwrot „okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności” jako wyłączający obowiązek wypłaty odsetek należy rozumieć w ten sposób, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest obowiązany do wypłaty odsetek nie tylko wtedy, gdy nie ponosi winy w opóźnieniu, lecz także wtedy, gdy opóźnienie w ustaleniu i wypłacie prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego jest skutkiem innych przyczyn, niezależnych od ZUS (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2012 r., III UK 110/11, LEX nr 1227452).

Jednocześnie należy podnieść, że brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o której mowa w art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia (por. uchwała SN z dnia 24 marca 2011 r., I UZP 2/11, publ. Biul.SN 2011/3/25, M.P.Pr. 2011/9/493).

W judykaturze dokonuje się kwalifikacji błędów organu rentowego na błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych. Błąd w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa ma miejsce wówczas, gdy organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ustalenia prawa, z uwagi na błędną interpretację relewantnych przepisów prawa w prawidłowo ustalonym stanie faktycznym. W takiej sytuacji sąd nie uzupełnia ustaleń faktycznych dokonanych przez organ rentowy. Natomiast do błędu w ustaleniach faktycznych dochodzi wówczas, gdy przyznanie prawa do świadczenia nastąpi na skutek ustaleń faktycznych sądu, a jednocześnie ZUS mógł w ramach przyznanych mu kompetencji w pełni ustalić potrzebny stan faktyczny. Innymi słowy, w sytuacji gdy zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08).

W sprawie o sygn. akt IV U 376/15 toczącej się na skutek odwołania M. W. od decyzji organu rentowego z dnia 05 lutego 2015 r. odmawiającej mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy spór pomiędzy stronami sprowadzał się do ustalenia, czy wnioskodawca jest osobą zdolną do pracy jak przyjął ZUS, czy niezdolną do pracy, co wykazywał odwołujący. Nie ulegało przy tym wątpliwości, że schorzeniem, które determinowało stan zdrowia skarżącego było schorzenie ortopedyczne.

Sąd Okręgowy w Olsztynie po przeprowadzeniu dowodów z opinii biegłych lekarzy, w szczególności ortopedy, uznał wnioskodawcę za okresowo częściowo niezdolnego do pracy

Istotne jest, iż biegły ortopeda w postępowaniu sądowym w sprawie IV U 376/15 dysponował tymi samymi dowodami w postaci dokumentacji medycznej, którą dysponował organ rentowy w ramach postępowania orzeczniczego. Powyższe wynika wprost z analizy pozostawionej w aktach o sygn. IV U 376/15 dokumentacji lekarskiej skarżącego, dokumentacji medycznej zgromadzonej w aktach ZUS, jak i treści opinii biegłych, powołanych w ww. sprawie.

W toku postępowania sądowego skarżący nie złożył nowej, na tyle istotnej dokumentacji medycznej, której treść wskazywałaby na to, iż jego stan zdrowia uległ pogorszeniu od daty badania przez komisję lekarską ZUS, a nieznanej uprzednio organowi rentowemu. Biegły ortopeda po przebadaniu wnioskodawcy, zapoznaniu się z tożsamą, co organ rentowy dokumentacją medyczną oraz stwierdzeniu tych samych schorzeń, co lekarz orzecznik ZUS i komisja lekarska ZUS, odmiennie ocenił, niż ta ostatnia, wpływ występujących u wnioskodawcy schorzeń na jego zdolność do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami zawodowymi.

Nie ulega żadnym wątpliwości, że dowody pozwalające na ustalenie uprawnień wnioskodawcy do renty z tytułu niezdolności do pracy, w szczególności dokumentujące stan jego zdrowia zostały złożone przez ubezpieczonego już na etapie postępowania rentowego. Skoro wnioskodawca na etapie postępowania przed organem rentowym złożył pełną dokumentację, która pozwalała ustalić prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, to daje to podstawę do uznania, że organ rentowy odmawiając ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy postąpił niezgodnie z prawem. Organ rentowy, mimo bowiem, że prawidłowo ustalił stan zdrowia wnioskodawcy to popełnił błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że występujące u skarżącego schorzenia ortopedyczne nie czynią go niezdolnym do pracy zgodnej z kwalifikacjami zawodowymi. Tymczasem biegły ortopeda jednoznacznie stwierdził poważną dysfunkcję obu kończyn dolnych, skutkującą częściową niezdolnością badanego do pracy.

Powyższe oznacza, że organ rentowy rozpoznając wniosek rentowy skarżącego dokonał błędu w ustaleniach faktycznych, co do wpływu stanu zdrowia wnioskodawcy na jego zdolność do pracy, co świadczy o winie organu. W ramach, bowiem przyznanych mu kompetencji przy rozpoznawaniu wniosków rentowych, organ rentowy mógł w oparciu o zgromadzoną dokumentację medyczną, badanie przedmiotowe skarżącego, wydać decyzję o przyznaniu świadczenia rentowego z tytułu częściowej niezdolności do pracy. O winie organu rentowego rodzącej odpowiedzialność za nieustalenie prawa do świadczenia (a w zasadzie nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji o przyznaniu świadczenia) można mówić wówczas, gdy w oparciu o dostępne organowi rentowemu dowody (w szczególności zgromadzone w aktach rentowych) można było jednoznacznie rozstrzygnąć o przysługiwaniu zawnioskowanego świadczenia (podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 10 lipca 2013 r. sygn. III AUa 1516/12 i w wyroku z dnia 16 kwietnia 2013 r. sygn. III AUa 1460/12, a także Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 30 października 2013 r. sygn. III AUa 254/13). W rozpoznawanej sprawie taka sytuacja miała miejsce, gdyż wszystkie okoliczności istotne do rozstrzygnięcia o uprawnieniu ubezpieczonego do świadczenia rentowego z tytułu niezdolności do pracy były znane i zostały wyjaśnione już na etapie postępowania przed organem rentowym. Odmowa przyznania skarżącemu prawa do renty zgodnie z wnioskiem wynikała z błędu organu rentowego w zakresie ustalenia wpływu ustalanego stanu zdrowia na zdolność ubezpieczonego do pracy. W chwili wydania decyzji z dnia 05 lutego 2015 r. po stronie skarżącego nie występował obowiązek wykazania żadnych innych dodatkowych okoliczności uzasadniających jego wniosek rentowy, gdyż organ rentowy dysponował kompletnym materiałem (dokumentacja medyczna, badanie skarżącego i wywiad zawodowy) pozwalającym na wydanie decyzji zgodnej z prawem.

W konsekwencji skoro organ rentowy wydał decyzję o odmowie przyznania prawa do renty w dniu 05 lutego 2015r. , to ten dzień jest ostatnim momentem, w którym pozwany mógł – przy prawidłowej ocenie zgromadzonych dowodów – prawidłowo rozpoznać wniosek ubezpieczonego. Skoro tego nie uczynił to od tego dnia wnioskodawcy przysługują odsetki. Takie samo stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 16.12.2015r. III AUa 635/115. W uzasadnieniu wskazanego wyroku Sąd podniósł również, że pozwany nie może być w zwłoce z zapłatą odsetek zanim upłynie dlań termin do wydania decyzji. Termin jej wydania stanowi zatem swoisty paradygmat postępowania, co wynika z treści art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej (ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji). To w tym momencie istnieje jeszcze możliwość zmiany (korekty) poglądu wyrażonego przez lekarzy orzeczników (komisji lekarskiej) w kwestii niezdolności do pracy.

Tym samym opóźnienie w wypłacie świadczenia w niniejszej sprawie to okres od dnia 05 lutego 2015r. , co do zasady do dnia zapłaty należności przez organ, jednakże wnioskodawca żądał odsetek za okres do dnia 28 lutego 2017r.

Biorąc zatem pod uwagę, że opóźnienie w wypłacie świadczeń rentowych jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w wyroku.

/-/ SSO B. Kurowska